

252. Israëldictee (gezocht op '*israë*')

1. Allereerst is gezocht op woordvormen. Het Erets Jisraël is Palestina, het land van Israël. Van de naam Israël is de betekenis onzeker, misschien 'hij vocht met God', naar Jakob, die volgens Genesis 32:24-32 de bijnaam Israël verkreeg. De naam Israël is echter veel ouder en het verhaal is een achteraf bedachte verklaring. De Israëlische munteenheid is de sjekel. Een israëliet is een jood en een Israëliet is een Semiet, een nakomeling van de aartsvader Jakob. In het Israëlitische rijk worden israëlitische feestdagen als Jom Kipoer (de Grote Verzoendag, de plechtigste dag van het joodse jaar) gevierd. Jom Haätsmaoet is de Israëlische onafhankelijkheidsdag, de dag waarop gevierd wordt dat de staat Israël werd uitgeroepen. Ook Jom Hasjoa (herdenking vervolging van en moord op de Joden) is een Joodse feestdag. Jom Hazikaron is de dag waarop degenen worden herdacht die vielen in Israëls oorlogen, met name de onafhankelijkheidsoorlog, en in andere militaire acties. De Joodse lobby in Amerika spuit heel wat pro-Israëlpropaganda. Het ook in de Bijbel genoemde sanhedrin is de Hoge Raad der Israëlieten ten tijde van de Romeinse bezetting.

2. Vervolgens is gezocht binnen artikelen. Figuurlijk zijn Mozes en Aäron staat en kerk. Een aartsvader is een patriarch of een eerwaardig grijsaard. De alia is bij joden de emigratie naar Israël of de oproep tot het lezen van de Thora. Naast experimentele archeologie bestaat ook Bijbelse archeologie. Basserool is Bargoens voor snuiter, heerschappij (zoon van Israël, Hebreeuws: bar jisra'el). Hij is een rechte beëlzebub, je zou hem ervan verdenken dat hij met Beëlzebub de duivel uitdrijft. Ongezuurd brood is zeer plat uitgerold en in ronde vorm gebakken deeg, aan de israëlieten op hun paasfeest tot spijs voorgeschreven. Het chameets is gegist deeg van een van de vijf graansoorten (tarwe, emerkoren, spelt, gerst en tweerijige gerst) van het oude Israël, genoemd in de halacha (stroming in het jodendom). Het CIDI is in Nederland het Centrum voor Informatie en Documentatie over Israël. Bij deze zoekactie kwamen we ook Disraeli tegen (in het Lagerhuis (1852): Engeland is afkerig van coalities). Israël is een Eurosongfestivalland (Eurovisiesongfestivalland). De bekendste farao heeft de Israëlieten moeten laten vertrekken. De fedajien zijn een islamitische, anti-Israëlische of antiwesterse volksmilitie. De tefilin zijn de gebedsriemen van de israëlieten. Een theocratie is een godsregering. Een godvrezende leefde naar de joodse wetten, maar was onbesneden. De grote en kleine hallel zijn psalmen (psalmgedeelten).

3. De Heilig-Landstichting bevindt zich bij Nijmegen (Dries van Agt woont er). De intifada is de opstand van de Palestijnen in de door Israël bezette gebieden. Het Ivriet is het moderne Hebreeuws, zoals dat in Israël gesproken wordt. De jaffa (sinaasappel) komt uit Jaffa. Kibboets is in Israël de naam voor kolonies van pioniers die privébezit en hiërarchie hebben afgeschaft en zich wijden aan de opbouw en exploitatie van het land. De Knesset is het Israëlische parlement. De levieten waren priesters, je kunt trouwens iemand de levieten lezen. Sommigen van hen waren Levieten en kwamen uit de stam van Levi. Wat is een leviraatshuwelijk? Antwoord: een zwagerhuwelijk. De mitswa (meervoud: mitswot) is bij Portugees-israëlitische Joden een begrafenis. Een mosjav (meervoud: mosjavim) is een Israëlische nederzetting op coöperatieve grondslag, maar zonder het communekarakter van de kibboets. Het mozaïsme is de leer van Mozes. Een nazireeër verplichtte zich geheel aan de Heer te wijden. Het Pascha heeft als synoniem Pesach. De zendgemachtigde NIK-tv in Nederland betreft de Nederlands-israëlitisch Kerkgenootschap - Televisie. Het paasbrood is met Pasen gegeten krentenbrood dan wel bij de Israëlieten ongezuurd brood, enkel van tarwemeel en water gebakken (synoniem: matse). Het PIK is in Nederland het Portugees-israëlitisch Kerkgenootschap (overkoepelend orgaan van Sefardische joodse gemeenten in Nederland). De PNA is de Palestijnse Nationale Autoriteit. De refusenik is een Sovjetburger die ten tijde van het communisme langs legale weg een uitreisvisum had aangevraagd om zich in het buitenland te vestigen, maar geen toestemming kreeg het land te verlaten. Het boek der Richteren is onderdeel van het Oude Testament.

4. Een sabra (sabre) is een Jood of Jodin die in Israël is geboren (zo genoemd naar de vrucht van de vijgencactus: hard en stekelig van buiten, maar zacht en zoet van binnen). De sadduceeërs waren de tegenhangers van de farizeeërs met hun farizeese, schijnheilige streken. Op de seider(avond) (seder) wordt de uittocht uit Egypte herdacht. Een sjouchet is een ritueel slachter bij de Israëlieten. Een snoge is de synagoge van een Portugees-Israëlitische gemeente. Een sofer is onder andere een kopiist van thorarollen. Een synagoge wordt ook sjoel genoemd. Het feest der tempelwijding heet Chanoeka. Met terafim worden waarschijnlijk heidense godenmaskers bedoeld. Het tienstammenrijk was deel van Israël. De trappsalmen werden gezongen bij het opgaan naar de tempel. De tweestatenoplossing (Jaarboek 2010) is een politiek bedenkfel. De Vreugde der Wet is de feestdag Simchat Thora in oktober. In een weenhuis werden de ceremoniën met een lijk verricht. Na veertig jaar omzwerven vertoonden de Israëlieten de woestijnpas. De uitdrukking 'in zak en as zitten' sloeg op een zakvormig rouwkleed en op het hoofd gestrooide as. De zesdaagse oorlog ging tussen Egypte en Israël. Ben jij weer tot zondebok verklaard?

5. Verder met '*joden*' (ook '*jood*'). Twee joden weten wat een bril kost. Een antisemiet is een Jodenhater. Het chassidisme is een mystieke stroming in het jodendom. Cheiders zijn scholen voor orthodoxe joden. De david(s)ster wordt ook Jodenster genoemd. De Endlösung moest de Judenfrage definitief oplossen. Een filosemiet is een Jodenvriend. Het achttiengebied is een vast gebed in de joodse liturgie. Een ariërverklaring is een niet-Joodverklaring. Een bandeau is een pruik om de kortgeknipte haren van orthodox-joodse vrouwen te verbergen. Een sjeitel is een pruik van gehuwde, orthodoxjoodse (= rechtzinnige) vrouwen. De bracha (meervoud: brachot) is een joodse zegenspreuk of lofzegging. De briet mila (meervoud: briet milot, brietot mila) is de besnijdenis van een joodse jongen. De etrog is een cederappel.

6. Een chazan (meervoud: chazonim) is een voorzanger in een joodse gemeente. Een choppe (choepa) is een Joodse huwelijksplechtigheid. De essenen vormden een joodse sekte die rond het begin van de christelijke jaartelling bij de Dode Zee leefde. De exilarch was de leider van de Joodse gemeenschap in Babylonië van de eerste tot de elfde eeuw van onze jaartelling. De haskala was de Joodse verlichting, van eind 18e tot eind 19e eeuw. De judaïca is de studie van Joodse cultuur en geschiedenis. Het kol nidree (kol nidrei) is het joods gebed, gezegd of gezongen op de vooravond van Grote Verzoendag. In de Kristallnacht hield de SS in Duitsland een grootscheepse pogrom tegen de Joden. De loeach (meervoud: loechot) is de Joodse almanak of kalender. De levaje is een Joodse begrafenis of uitvaart. De menora is een liturgische kandelaar met zeven armen in joodse synagogen. Een parnas(sijn) is een opzichter van de synagoge. Je kunt eruitzien als een parnassijn (welgedaan dus). Een spekjood is een Jood die de rituele voorschriften niet in acht neemt. Tisja Beav is de joodse vastendag ter herinnering aan de verwoesting van de tempel. De tsitses zijn de draden aan de vier hoeken van de talles (het joodse gebedskleed).

7. Het leek hier wel een jodenkerk. Hij schepte me af met een jodenfooi. Driemaal recht is scheepsrecht (Jodenrecht). Wel alle joden: hij is aan de joden overgeleverd. Wat is in Jodentaal (Jiddisch, Jiddisj) het woord voor jodenstreek? De zeloten kenmerken zich door een onverdraagzame ijver. De talliet is bij joden het vierhoekige, wollen of zijden gebedskleed voor mannen, voorzien van tsitses aan de vier hoeken, vooral tijdens het ochtendgebed gedragen en door de leider van de dienst in de synagoge. Sukkot is de Hebreeuwse en Joodse naam van het Loofhuttenfeest. De achtste dag daarvan is het Slotfeest, een joodse feestdag. Een ramshoorn is een sjofar. Een rare piechem is een vreemd personage. De chai is bij joden het symbool voor leven, gevormd met letters chet en joed. De alef is de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet.

Rein Leentfaar